

Inovacijska delavnica *Vključujmo tudi izključene II*

Reportaža o dogodku

Na praktični spletni delavnici za prostovoljce in strokovnjake, ki se srečujejo z dolgotrajno brezposelnimi, so strokovnjaki iz Slovenije in gost iz Avstrije, s konkretnimi primeri predstavili prakso reševanja stisk in iskali načela, ki odlikujejo kakovostne oblike pomoči. Z naklonjenim raziskovanjem (metoda Appreciative Inquiry) so udeleženci spoznali dobre prakse in s skupinskim delom iskali ideje za njihovo nadgradnjo.

Inovacijska delavnica je potekala preko spletnega orodja Zoom v četrtek, 8. 10. 2020, kot del aktivnosti projekta INVOLVED (*Socialno vključevanje preko prostovoljstva in novih oblik zaposlovanja za osebe, ki jih ogrožata nezaposlenost in socialna izključenost / Soziale Integration arbeitsmarktferner und ausgrenzungsgefährdeter Menschen durch ehrenamtliches Engagement und neue Formen der Beschäftigung*), ki je sofinanciran s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija – Avstrija.

Delavnice se je udeležilo 54 predstavnikov treh slovenskih partnerskih organizacij: Slovenske karitas, Nadškofijske karitas Maribor in Škofijske Karitas Celje, dveh organizacij iz Avstrije: Caritas Steiermark iz Gradca (Graz) in Caritas Kärnten iz Celovca (Klagenfurt) ter predstavniki centrov za socialno delo, zavodov za zaposlovanje, predstavniki občin in nevladnih organizacij.

Svoje izkušnje in poglede na dolgotrajno brezposelnost ter razmere, v katerih ranljive skupine živijo, so predstavili Peter Tomažič, generalni tajnik Slovenske karitas, projektni sodelavci: Saraja Špec (Škofijska Karitas Celje), Urška Mumelj (Nadškofijska karitas Maribor), Danilo Jesenik Jelenc (Slovenska karitas), mag. Bernhard Sundl (Caritas Steiermark, Avstrija) in direktorica Centra za socialno delo Maribor, Marjana Bravc. Delavnico je moderiral Matej Cepin (Socialna akademija).

Spletna delavnica je potekala v dveh sklopih po 70 minut, z vmesnim 10-minutnim odmorom.

Namen in cilji delavnice

Udeleženci so na delavnici:

- prepoznali pomembne elemente intervencij s področja vključevanja ciljnih skupin projekta (osebe s težavami v duševnem zdravju, zasvojeni, brezdomni in ženske žrtve nasilja), ki »delujejo«,
- pridobili širši nabor idej za katalog ukrepov in priporočil,
- podrobneje opredelili nekatere ideje,
- razširili nabor idej, uvidov in priporočil za pripravo pilotnega projekta.

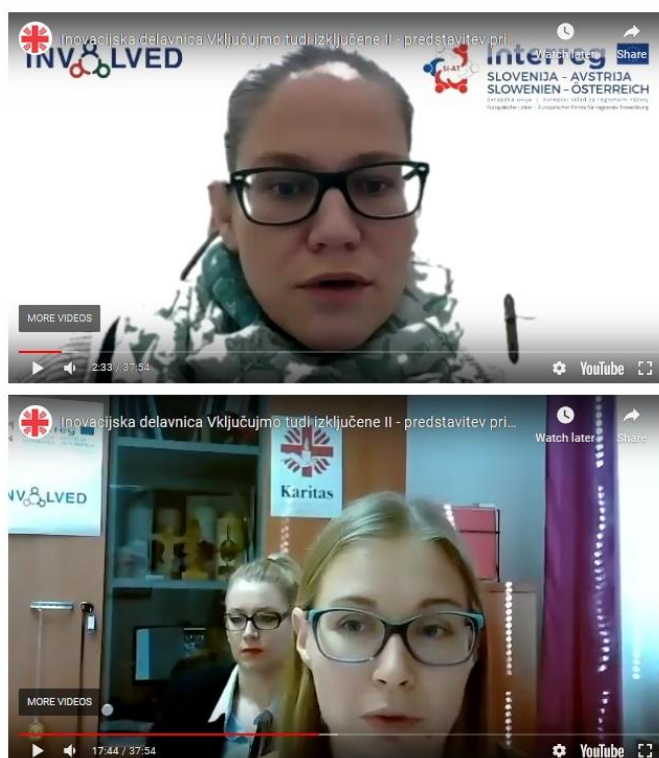
Ozadje problematike in izhodišča za izvedbo delavnice

Peter Tomažič je v uvodu predstavil širši pogled na ranljive skupine in probleme, s katerimi se sooča Karitas. Poudaril je, da »človek poleg osnovnih materialnih pogojev za življenje potrebuje tudi **vklučenost v družbo**. Kot pravi teorija o socialni vključenosti, človek najprej potrebuje **IME**. To pomeni, da ga jemljemo kot osebo z dostojanstvom, ki ima svoje ime, ki je vreden in ga ne obravnavamo kot predmet. Nadalje mora vsak človek imeti **DOM**, pripadati skupnosti, družini, imeti prijatelja in imeti svoje nazore in prepričanja. Vsak človek potrebuje tudi **MOČ**, da lahko odloča o sebi, se izobražuje in napreduje.«

Orisal je pristop, poudarja pomen prilagojene pomoči, pri čemer je pomembno, »da si želimo ljudi v stiski najprej vključiti v družbo in šele potem na trg dela v obsegu, ki ga zmorejo.« Dodal je še: »Na žalost vsi, ki delamo s trajno brezposelnimi ali osebami v dolgotrajni revščini, ki velikokrat prehaja celo iz generacije v generacijo, ugotavljamo, da te osebe niso prejele skoraj nikakršne dediščine. Ne iz svoje primarne družine, ne iz okolja ali izobraževalnega sistema. Niso prikrajšani samo za materialno dediščino, ampak tudi za preproste navade, ki so vrednote v naši družbi, kot so na primer delavnost, natančnost, točnost, vztrajnost ali celo običajen bonton.« Prav tako je skoraj pri vseh vidna zelo nizka samopodoba in zato potrebujejo spodbudo.

Primeri materialne stiske in socialne izključenosti zaradi dolgotrajne brezposelnosti

Pomen socialne vključenosti in reševanje kompleksnih oblik stisk sta s primeroma iz prakse v nadaljevanju predstavili **Saraja Špec** (Škofijska Karitas Celje) in **Urška Mumelj** (Nadškofijska karitas Maribor). Primera si lahko preberete na dnu reportaže v prilogah ali v spodnjem videu. **(2x VIDEO)**

Odločilni dejavniki, ki pozitivno delujejo na reševanje dolgotrajne brezposelnosti

Za oba predstavljena primere prakse, je bila ključna močna **lastna motivacija** in želja po tem, da brezposelne osebe **prijetno lahko združijo s koristnim**. Tako so se na začetku dolgotrajno brezposelni vključili v **prostovoljske oblike dela**, organizirane v okviru Karitas. To jih je potegnilo iz začaranega kroga socialne izključenosti. Kljub temu, da niso bili plačani za svoje delo, so se **družili** z ljudmi, delo jim je dalo občutek, da so **koristni za družbo** in **čas so preživljali tudi z mentorji**. Ob delu so se bolj **odprli** in **spregovorili** o svojih težavah. Mentor jim je lahko prisluhnil, tudi svetoval in posamezniki so težave lahko **začeli reševati**. Skozi skupaj preživeti čas se je zgradilo **zaupanje** in lahko se je vzpostavil **odnos**.

POUDAREK

Medsebojni odnosi pa so tisti, ki človeku dajo moč, da se lahko spopade z življenjskimi okoliščinami, tudi takšnimi kot brezposelnost.

Marjana Bravc, direktorica Centra za socialno delo Maribor, je predstavila izkušnje programa socialne aktivacije in izkušnje s področja zaposlovanja invalidov. Centri za socialno delo v okviru sodelovanja v komisijah, ki jih sestavljajo skupaj s predstavniki zavodov za zaposlovanje, redno obravnavajo številne primere dolgotrajno brezposelnih zaradi invalidnosti. Njene izkušnje kažejo, da bi sistem, ki velja za invalide, veljalo preveriti in oceniti, ali bi lahko na njem zgradili tudi sistemski pristop za pomoč dolgotrajno brezposelnim iz drugih ranljivih skupin, kot so ljudje s težavami v duševnem zdravju, zasvojeni, brezdomni, ženske žrtve nasilja in druge podobne skupine, ki zdaj ostajajo pri prejemkih socialne pomoči. Ti predstavljajo kar 10 % vseh prejemnikov socialne pomoči.

Marjana Bravc je poudarila, da dolgotrajno brezposelni najbolj pogrešajo občutek **stabilnosti in trajnosti**. Da bi se počutili **varno**, bi potrebovali trajnejše oblike pomoči in zaposlitve. Pohvalila je obliko zaposlitve **javnih del**, ki je dobra, vendar ima to pomanjkljivost, da trajno ne rešuje situacije. Zato bi morali iskati rešitev v smeri njene dopolnitve.

VIDEO Marjana Bravc

Marjana Bravc, direktorica Centra za socialno delo Maribor

V vseh treh predstavitev se je pokazalo, kako pomembni so **multidisciplinarni pristop** in strokovno **spremljanje oz. mentorstvo**.

Ustvarjalnost in neuspeh – dva vidika istega programa pomoči

Mag. Bernhard Sundl je predstavil model ustvarjanja delovnih mest na sekundarnem (drugem) trgu dela. V nasprotju s klasičnim, primarnim trgom dela, tako imenovani **sekundarni trg dela** v Avstriji sestavljajo delovna mesta, ki so ustvarjena s pomočjo javnih sredstev. Njihov glavni cilj je podpirati ljudi, ki se trenutno še ne morejo vključiti na redni trg dela, da bi lahko vanj ponovno vstopili. Sekundarni trg dela je zato pomemben del **aktivne politike** trga dela v Avstriji.

Izpostavil je ključne vidike zasnove **uspešnih programov** pomoči dolgotrajno brezposelnim v Avstriji. Po njegovem mnenju je ključno:

- prepoznati potrebe ciljne skupine,
- prilagoditi odziv skupnosti na potrebe posamezne skupine,
- biti ustvarjalen pri pripravi programov, še posebno, če gre za programe za mlade, saj so mladi še bolj kritični do oblik pomoči,
- vključitev v programe mora temeljiti na prostovoljnosti,
- individualen pristop in prilagajanje posamezniku,
- kakovostni projekti, ki zadovoljujejo in odgovarjajo na potrebe skupin,
- spoštljiv odnos med vodjo programa in vključenimi osebami,
- aktivno spremljanje (npr. socialni pedagog).

Izpostavil je vidik, ki v naši praksi ni prav pogost: **neuspeh je dovoljen**. Kljub predanosti in skrbno načrtovanim dejavnostim se strokovni delavci in prostovoljci moramo zavedati, da so vzponi in padci, napredovanje in nazadovanje, dobro sodelovanje in tudi opustitev načrtovanih dejavnosti vključenega posameznika del vsakdana. Naše želje in realno stanje se občasno razhajajo, vendar moramo svetovalci imeti realna pričakovanja, **spoštovati individualnost** in **odgovornost** vsakega posameznika ter najprej narediti prostor, da se človek lahko **stabilizira**, dobi dovolj **spodbude** in pozitivne izkušnje v zaprtem krogu, vzpostavi **zaupanje** in se šele nato vključi v trg dela.

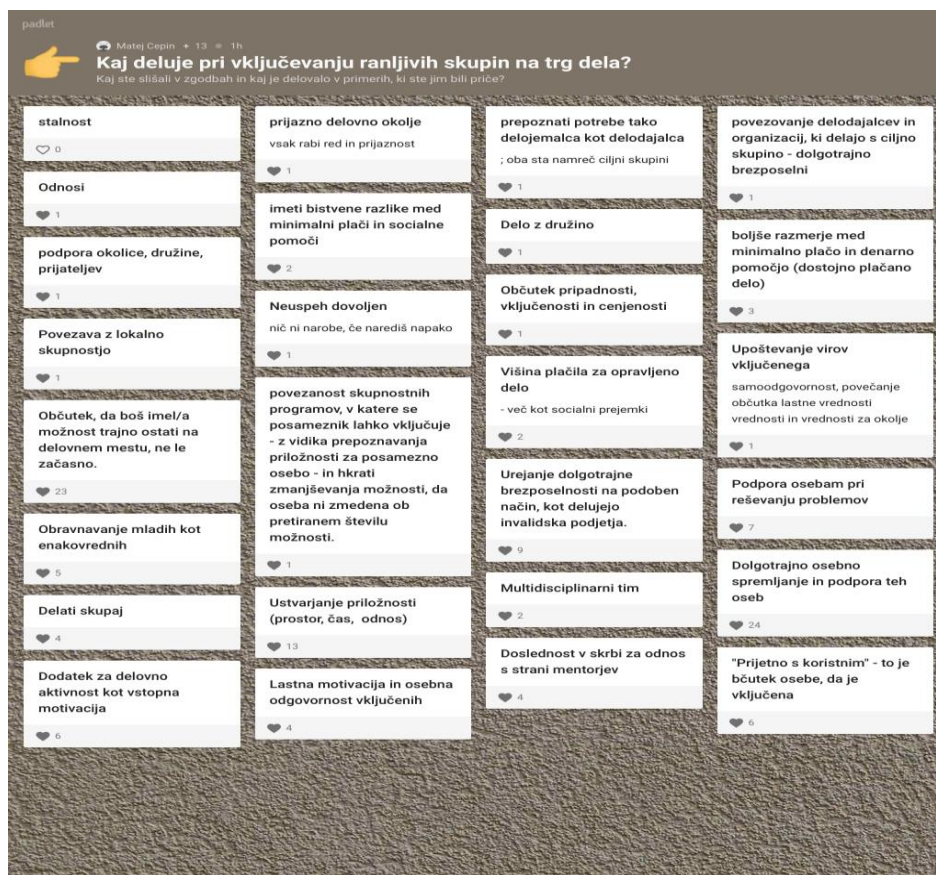
VIDEO Bernhard Sundl

Mag. Bernhard Sundl

Načrtovanje inovacij na področju dolgotrajne brezposelnosti

Organizatorji so po predstavitvah govorcev povabili udeležence k povratnim informacijam in ocenjevanju predstavljenega nabora načel, ki odlikujejo kakovostne oblike pomoči dolgotrajno brezposelnim.

Predstavili so jih na panelu z lističi, v aplikaciji Padlet ([glej sliko – slika se na netu poveča](#)).

Udeleženci so označili tista načela, ki so po njihovih izkušnjah prva in temeljna, zato je smiselno, da sestavljajo bodoče inovacije na tem področju. Strinjali so se, da so tri najpomembnejša načela:

1. Dolgotrajno osebno spremljanje in podpora osebam v vključevanju.
2. Občutek, da boš imel/a možnost trajno ostati na delovnem mestu, ne le začasno.
3. Ustvarjanje priložnosti (prostor, čas, odnos).

Sledilo je delo po skupinah, kjer so udeleženci načela skušali spremeniti v potencialne inovacije. Udeleženci delavnice so aktivno sodelovali v sedmih skupinah po šest do osem oseb. Delo v skupini je potekalo v **treh fazah**. Na podlagi načel, opredeljenih v prvem sklopu, so udeleženci izvedli viharjenje možganov o možnih inovacijah. Na podlagi diskusije se je skupina v drugi fazi odločila za eno od predlaganih idej, v tretji fazi so po predlagani strukturi izbrano idejo razdelali. Ob koncu so vse skupine idejo predstavile na zaključnem plenumu.

Pri delu so si udeleženci vzeli prosto pot in svobodno razmišljali o tem, kaj bi bilo dobro za ciljno skupino. Na to, kaj je v trenutnih okvirih realno izvedljivo, se niso osredotočali.

Oblikovali so sedem predlogov inovacij in / ali oblik nadgradenj obstoječih programov. Predstavljene so v videu.

VIDEO Poročanje skupin

Kako naprej?

Na temelju idej in spoznanj iz inovativne delavnice, ter na osnovi rezultatov iz prvega delovnega sklopa, bo projektni tim programa INVOLVED zasnoval koncept za inovativen regionalni pilotni projekt, katerega naloga bo ciljne skupine preko prostovoljskega angažmaja (vključno z usposabljanjem in s spremljanjem) socialno okrepiti in (ponovno) privedi v nizkopražno obliko zaposlitve. Cilj bo tudi izboljšanje obstoječih okvirnih pogojev.

Vse nastale ideje in predloge za izboljšanje vstopanja v trg dela bodo izdali v katalogu ukrepov s priporočili in jih namenili vsem relevantnim javnim deležnikom na področju socialnega vključevanja. Izdali bodo tudi informativno revijo, s katero bodo izmenjali strokovna mnenja in povečali osveščenost glede situacije ciljne skupine.

Regijsko prirojeni inovativni pilotni ukrepi bodo na ravni celotnega projekta angažirali vsaj 100 oseb in jim olajšali dostop do njim primerne področja dela.

Reportažo so pripravili organizatorji projekta in izvajalci delavnice:

- Peter Tomažič – generalni tajnik, Danilo Jesenik Jelenc in Andreja Verovšek (vsi Slovenska karitas),
- Saraja Špec in Helena Golob (Škofijska Karitas Celje),
- Darko Bračun, Tjaša De Corti in Urška Mumelj (Nadškofijska karitas Maribor),
- moderator delavnice Matej Cepin (Socialna akademija).